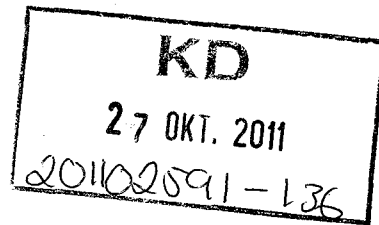

DET NORSKE VIDENSKAPS-AKADEMI
THE NORWEGIAN ACADEMY OF SCIENCE AND LETTERS

Det Kongelige Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

20. oktober 2011

Høring – Fagerbergutvalgets utredning NOU 2011:6 *Et åpnere forskningssystem*

Vi viser brev av 30. mai angående Fagerbergutvalgets innstilling. Nedenfor følger Det Norske Videnskaps-Akademis kommentarer til høringen:

Fagerbergutvalget ble oppnevnt i desember 2009 og fikk et meget omfattende mandat knyttet nær opp til de ni forskningspolitiske målene i St.meld. 30 (2008-2009) *Klima for forskning*. Utvalget har valgt å presisere og avgrense dette mandatet slik det er gjort rede for i Kap. 1.3. DNVA finner de forholdsvis omfattende avgrensningene av mandatet som utvalget har foretatt, velbegrunnede og fornuftige.

Utredningens Kap. 3 gir en oversikt over offentlig finansiert forskning i Norge og syv andre land med hovedvekt på utviklingen gjennom de siste ti år. Kap. 4 gir en oversikt over de forskjellige metoder og indikatorer som har blitt forsøkt brukt til å måle effekter av offentlig finansiert forskning. Disse kapitlene gir en meget verdifull bakgrunn for utvalgets vurderinger og forslag til tiltak som i hovedsak er presentert i Kap. 5. Et sammendrag av vurderingene og forslagene finnes i Kap. 2.

Kap. 2 har et meget leseverdig innledende avsnitt (2.1.2) om "Hva det er rimelig å forvente av det offentlig finansierte forskningssystemet?" Vitenskapsakademiet slutter seg fullt ut til de vurderingene som er uttrykt i dette avsnittet.

Den overordnede strategien som utvalget anbefaler myndighetene å følge, sammenfattes i termen 'et åpnere forskningssystem'. De viktigste tiltakene som utvalget foreslår for å fremme et 'åpnere forskningssystem' er:

- en stor, åpen konkurransearena i Forskningsrådet hvor alle forskere kan søke om støtte uavhengig av tematisk orientering
- at en større del av midlene til helseforskningen og utvalgte departementers direkte støtte til institutter, kanaliseres til åpne nasjonale konkurransearenaer
- styrking av resultatbasert finansiering på institusjonsnivå gjennom utvikling av kriteriene i ordningene for universiteter og høyskoler, institutter og helseforetak, og en økning av rammene for de to første
- en midlertidig prøveordning for kanalisering av små driftsmidler til aktive forskere i universitets- og høyskolesektoren slik at de bedre kan utnytte sin forskningstid

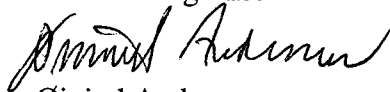
DNVA utarbeidet i 2008 en rapport om tilstanden i norsk forskning: *Evne til forskning – Norsk forskning sett innenfra* (Walløe-rapporten). Rapporten ble utarbeidet på grunnlag av gruppediskusjoner, intervjuer og innspill fra over 600 norske forskere. De to hovedforslagene til tiltak i denne rapporten sammenfaller med det første og det siste strekpunktet ovenfor. Fagerbergutvalget skriver (s 45): "Forslaget om en stor arena for fri forskning i Forskningsrådet vil bidra til økt kvalitet, fornyelse, langsiktig kunnskapsberedskap og mer effektiv ressursutnyttelse i norsk forskning. Behovet for en slik arena er understreket av de fleste fagevalueringene som har vært gjort de siste ti-femten årene, av Walløe-rapporten og av Forskningsrådet og universitetene senest i innspill til arbeidet med statsbudsjettet for 2012." Fagerbergutvalget sendte i september 2010 ut en spørreundersøkelse til universitetene og et utvalg høyskoler i Norge. Et av formålene med undersøkelsen var å kartlegge hvor utbredt oppfatningen av knapphet på driftsmidler er, med henvisning til omtale av driftsmidler i den forrige forskningsmeldingen og Walløe-utvalgets rapport. Instituttlederne i undersøkelsen fikk spørsmålet: "Har driftsmidler per ansatt endret seg (økt eller redusert) de siste 5-10 år og eventuelt hvorfor?" Kartleggingen gir delvis støtte til det som har vært uttalt fra forskerhold, nemlig at driftssituasjonen for den enkelte forsker er svekket." (s104). Forslagene til tiltak som Fagerbergutvalget omtaler som "en stor, åpen konkurransearena" fikk altså i 2008 sterk støtte av Vitenskapsakademiets medlemmer og mange andre fremragende norske forskere.

Vitenskapsakademiet vil spesielt gi sin støtte til det andre kulepunktet ovenfor. Dette punktet er blitt betydelig viktigere i løpet av de siste få årene etter at helseforetakene i stor utstrekning nå finansierer medisinsk og helsefaglig forskning og ble derfor ikke omtalt i Vitenskapsakademiets rapport fra 2008.

Fagerbergutvalget foreslår (s 100) at det etableres et "forskningsbarometer" som sammenfatter den informasjonen som er tilgjengelig i forskjellige indikatorer som i dag er i bruk nasjonalt og internasjonalt, og det foreslår at det opprettes et forskningsprogram (30 mill. kr per år over fem til ti år). Målet skal være å forbedre forskningsbarometeret og å utvide det med indikatorer som fanger opp bruk av forskning i samfunns- og næringsliv. Vitenskapsakademiet ser behovet for å forbedre de indikatorene som er i bruk, men har liten forståelse for at det er behov for et så omfattende forskningsprogram som det som utvalget foreslår.

Fagerbergutvalget diskuterer i Kap. 6 doktorgradsutdanning og mobilitet og foreslår at Norge tar mål av seg til å øke det årlige antallet doktorgradskandidater fra dagens 1200 til 2000 i 2020 sammen med en tilsvarende økning i antall stipendiatstillinger. Behovet for økt antall doktorgradskandidater er imidlertid svært forskjellig fra fag til fag, og Vitenskapsakademiet har vanskelig for å se at behovet for en så sterk økning er godt begrunnet.

Med vennlig hilsen

Øivind Andersen
generalsekretær